

PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA U GRADU ČAZMI

Živković, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:914359>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Luka Živković

PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA U GRADU ČAZMI

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2022.

Luka Živković

PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA U GRADU ČAZMI

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: dr.sc. Mateja Petračić, viši predavač

Broj indeksa autora: 0618617063

Karlovac, studeni 2022.

ZAHVALA

Želim se zahvaliti mentorici dr.sc. Mateji Petračić na ukazanom povjerenju, dostupnosti i savjetima tijekom izrade rada, kao i svim profesorima na prenesenom znanju i iskustvu.

Zahvaljujem se svim kolegama iz studentskog doma i sa Veleučilišta na razmijenjenim iskustvima i međusobnoj pomoći.

Veliko hvala mojoj obitelji, roditeljima i sestri na pruženoj podršci, potpori i motivaciji u svakome trenutku studiranja. Hvala baki i djedu na svim lijepim riječima i vjeri u mene.

Najveće hvala mojoj cimerici i djevojci Davorki koja me je motivirala na upisivanje fakulteta i kroz cijelo studiranje bila podrška, pomoć i oslonac. Hvala Dac!

Hvala Vam svima!

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada su perspektive razvoja turizma grada Čazme. Kroz rad se opisuje grad Čazma kao turistička destinacija te raspoloživi resursi koji doprinose razvoju turizma na području grada, od kojih su najznačajniji obronci Moslavačke gora i dolina rijeke Česme. Grad Čazma svoj turistički promet temelji na dolascima turista tijekom cijele godine zahvaljujući brojnim manifestacijama koje se održavaju kontinuirano kroz cijelu godinu, a najznačajnija je Božićna priča obitelj Salaj koju u zimskim mjesecima posjeti velik broj stranih turista. Kroz rad su obrađene analize smještajnih kapaciteta, turističkog prometa, analiza emitivnih turističkih tržišta te analiza dionika i okruženja grada Čazme. Perspektiva razvoja turizma na području grada Čazme temelji se na Zelenom turizmu koji se razvija zahvaljujući projektu „Čazma Natura“ u sklopu kojeg je izgrađen prvi Bio bazen u Hrvatskoj.

KLJUČNE RIJEČI: Čazma, perspektive razvoja turizma, turistički resursi, zeleni turizam

SUMMARY

The topic of this final paper is the perspectives of tourism development in the town of Čazma. The paper describes the city of Čazma as a tourist destination and the available resources that contribute to the development of tourism in the area of the city, the most important of which are the slopes of the Moslavina mountains and the valley of the Česma river. The city of Čazma bases its tourist traffic on the arrival of tourists throughout the year thanks to numerous events that are held continuously throughout the year, and the most significant is the Christmas story of the Salaj family, which is visited by a large number of foreign tourists in the winter months. Analyzes of accommodation capacity, tourist traffic, analysis of emitting tourist markets, and analysis of stakeholders and the environment of the city of Čazma were processed through the work. The perspective of tourism development in the area of the town of Čazma is based on Green tourism, which is developing thanks to the "Čazma Natura" project, as part of which the first Bio pool in Croatia was built.

KEY WORDS: Čazma, tourism development perspectives, tourism resources, green tourism

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. INVENTARIZACIJA RESURSA ZA RAZVOJ TURIZMA	2
2.1. Opće značajke grada Čazme.....	2
2.2. Demografske značajke.....	2
2.3. Gospodarske značajke	3
2.4. Osnovna obilježja raspoložive resursne osnove za razvoj turizma	4
2.4.1. Prirodni turistički resursi.....	4
2.4.2. Antropogeni turistički resursi	9
2.4.3. Turističke manifestacije	13
3. ANALIZA SMJEŠTAJNIH KAPACITETA.....	18
4. ANALIZA STANJA	20
4.1. Analiza stanja turističkog prometa Grada Čazme	20
4.2. Analiza emitivnih turističkih tržišta	22
4.3. Analiza dionika.....	24
4.3.1. Javni sektor.....	24
4.3.2. Gospodarski sektor.....	25
4.3.3. Civilni sektor.....	27
4.4 Analiza okruženja	28
5. SWOT ANALIZA	31
6. PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA GRADA ČAZME.....	34
7. ZAKLJUČAK	36
POPIS LITERATURE	38
POPIS TABLICA I ILUSTRACIJA	41

1. UVOD

1.1.Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada je upoznavanje grada Čazme kao turističke destinacije te analiziranje prednosti i nedostataka prilikom razvoja turizma na području grada. Turizmu grada najviše pridonose mnogobrojne manifestacije kao i ulaganje u "zeleni turizam". Cilj rada je analiza značajki i resursa kojima obiluje Čazma, kao i analiza smještajnih kapaciteta i analiza stanja turističkog prometa. Na kraju, cilj je provesti SWOT analizu i opisati budući razvoj turizma na području grada Čazme.

1.2.Izvori podataka i metode prikupljanja

Podatci korišteni za pisanje završnog rada prikupljeni su iz stručnih knjiga, promotivnih letaka i internetskih stranica, te podataka ustupljenih od Turističke zajednice grada Čazme. Metode korištene prilikom izrade rada su metoda analize i sinteze, metoda deskripcije, metoda kompilacije i statistička metoda.

1.3.Sadržaj i struktura rada

Rad započinje uvodom u kojem su navedeni predmet i cilj rada, izvori i metode prikupljanja podataka te sadržaj i struktura rada. U drugom poglavlju obrađena je inventarizacija resursa za razvoj turizma grada Čazme, uključujući opće i gospodarske značajke grada, prirodne i antropogene turističke resurse kao i manifestacije koje se održavaju na području grada. U trećem poglavlju se analiziraju smještajni kapaciteti. U sljedećem poglavlju analizira se stanje što podrazumijeva: analizu stanja turističkog prometa, analizu emitivnih turističkih tržišta i analizu dionika koja uključuje javni, gospodarski i civilni sektor. Nakon toga slijedi SWOT analiza i perspektiva budućeg razvoja turizma na području grada Čazme. Na kraju rada dolazi zaključak u kojem se iznosi kratki osvrt na cijeli rad.

2. INVENTARIZACIJA RESURSA ZA RAZVOJ TURIZMA

2.1. Opće značajke grada Čazme

„Između Ivanić Grada i Bjelovara prolazi cesta brežuljkastim krajem, da se uzdigne na jedan od izdanaka Moslavačke gore gdje se smjestila Čazma, odakle je prostran pogled na kraj uz rijeku Česmu (...).“¹ Grad Čazma nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Čazma je udaljena 60km od glavnog grada Hrvatske - Zagreba i 30km od grada Bjelovara koji je središte regije. Godinom osnutka smatra se 1226., kada je biskup Stjepan II. Babonić ondje osnovao župu, iako se Čazma, kao posjed zagrebačkog biskupa, spominje još 1094.godine. Dan grada Čazme tradicionalno se obilježava 22.srpnja na blagdan Svete Marije Magdalene čije ime nosi i župna crkva. Na području grada Čazme i prigradskih naselja živi oko 7000 stanovnika, a prigradska naselja uključuju: Andigole, Bojana, Bosiljevo, Cerina, Dapci, Dereza, Donji Draganec, Donji Dragičevci, Donji Lipovčani, Donji Miklouš, Gornji Draganec, Gornji Dragičevci, Gornji Lipovčani, Gornji Miklouš, Grabik, Grabovnica, Komuševac, Marčani, Martinac, Milaševac, Novo Selo, Opčevac, Palančani, Pavličani, Pobjenik, Pobrđani, Prnjarovac, Prokljivani, Siščani, Sovari, Suhaja, Vagovina, Vrtlinska, Vučani i Zdenčec.

2.2. Demografske značajke

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, grad Čazma sa prigradskim naseljima imala je 8077 stanovnika. Od čega je 3976 muškaraca i 4101 žena.²

Tablica 1. Broj stanovnika prema spolu

Spol	Ukupno
Muški	3976
Ženski	4101
Zajedno	8077

Izvor: DZS, <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> (28.8.2022.)

¹ Horvat A.: Pogled na značenje Čazme i čazmanskog kraja u minulim vjekovima – tekst u monografiji: Pandurić J., Škrabe N.: Čazma u prošlom mileniju, Disput, Zagreb, 2001. (15.8.2022.)

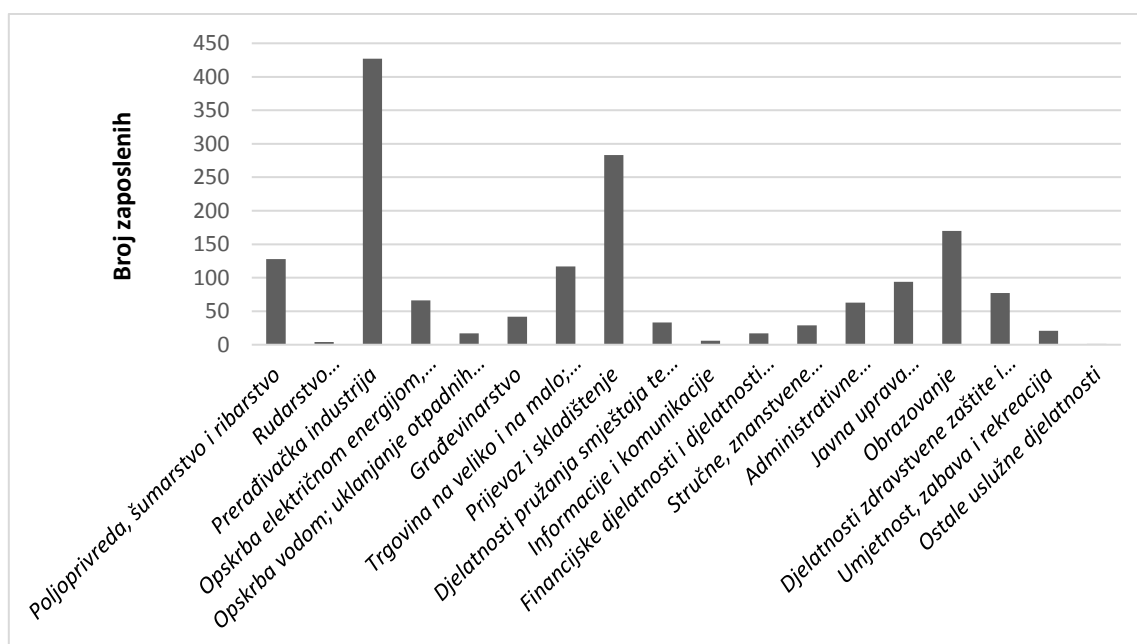
² DZS, <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> (28.8.2022.)

Prema rezultatima Popisa stanovništva 2021. godine, na području Grada Čazme, koji obuhvaća 36 naselja, živi ukupno 6947 stanovnika što je približno 7% stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije. U usporedbi sa prethodnim Popisom iz 2011. godine u Čazmi živi 1130 stanovnika manje (14%), što govori da se trend pada broja stanovništva nastavlja kao i prema odnosu Popisa 2011/2001. S obzirom da Domovinski rat nije utjecao na promjene u broju stanovnika prema odnosu Popisa 2001/1991, može se smatrati da je trend pada broja stanovnika u posljednjih 20 godina socio – ekonomske prirode, pa stanovništvo zbog blizine glavnog grada vjerojatno migrira u potrazi za boljim poslovnim i životnim prilikama.³

2.3. Gospodarske značajke

U sljedećem grafikonu prikazan je ukupan broj zaposlenih u pravnim osobama u gradu Čazmi za 2020. godinu, a iznosi 1595.

Grafikon 1. Ukupan broj zaposlenih u pravnim osobama za 2020.godinu

Izvor: DZS, <https://podaci.dzs.hr/media/synewxe/zaposleni-pregled-po-zupanijama.xlsx> (29.8.2022.)

Najviše zaposlenih je u prerađivačkim industrijama, čak njih 427. Nešto manje zaposleno je u prijevozu i skladištenju (283), a iza njih slijedi obrazovanje (170), poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (128) i trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla (117).

³ DZS, <https://podaci.dzs.hr/media/synewxe/zaposleni-pregled-po-zupanijama.xlsx> (29.8.2022.)

2.4. Osnovna obilježja raspoložive resursne osnove za razvoj turizma

Turistički resursi su prirodna ili antropogena dobra koja se mogu gospodarski valorizirati. Što je bogatstvo resursima veće to je veći gospodarski rast određenog geografskog područja. Iz tog razloga turistička ponuda svake destinacije trebala bi se temeljiti na resursima s kojima raspolaže. Prirodni turistički resursi obuhvaćaju klimatske, geomorfološke, hidrografske, biogeografske i pejzažne resurse. Antropogeni obuhvaćaju kulturno-povijesne, etnosocijalne umjetničke, manifestacijske i ambijentalne resurse.

2.4.1. Prirodni turistički resursi

Područje grada Čazme ima veliku raznolikost prirodnih područja poput rijeke Česme i njenih poplavnih dolina s višestoljetnim hrastovim šumama, velikih slatkovodnih površina-šaranskih ribnjaka bogatih ribom i pticama, šumama, livadama i brežuljcima. Glavna krajobrazna značajka grada Čazme je masiv Moslavačke gore na kojem dominira šumski pokrov, gdje se izmjenjuju poljoprivredne površine i potočne doline. Klima na području grada je umjereno kontinentalna što uključuje umjerene zime, topla ljeta i srednju količinu padalina ravnomjerno raspoređenu tijekom cijele godine što omogućuje boravak na otvorenom veći dio godine.

Moslavačka gora smještena je usred nizine, omeđena rijekom Česmom, Lonjom i Ilovom što doprinosi vrlo bogatoj flori i fauni. Kao područje velike krajobrazne, geološke i biološke raznolikosti te kulturno-povijesne i tradicijske baštine proglašena je zaštićenom u kategoriji Regionalni park 25. lipnja 2011.godine. Moslavačko gorje karakteriziraju različite magmatske i metamorfne stijene, a posebno se ističu „Kamene kugle“ koje su se oblikovale u procesu nastanka (hlađenja) stijene tzv. kuglastim lučenjem. Starost kugla procjenjuje se na 100 milijuna godina.

Slika 1. Kamene kugle

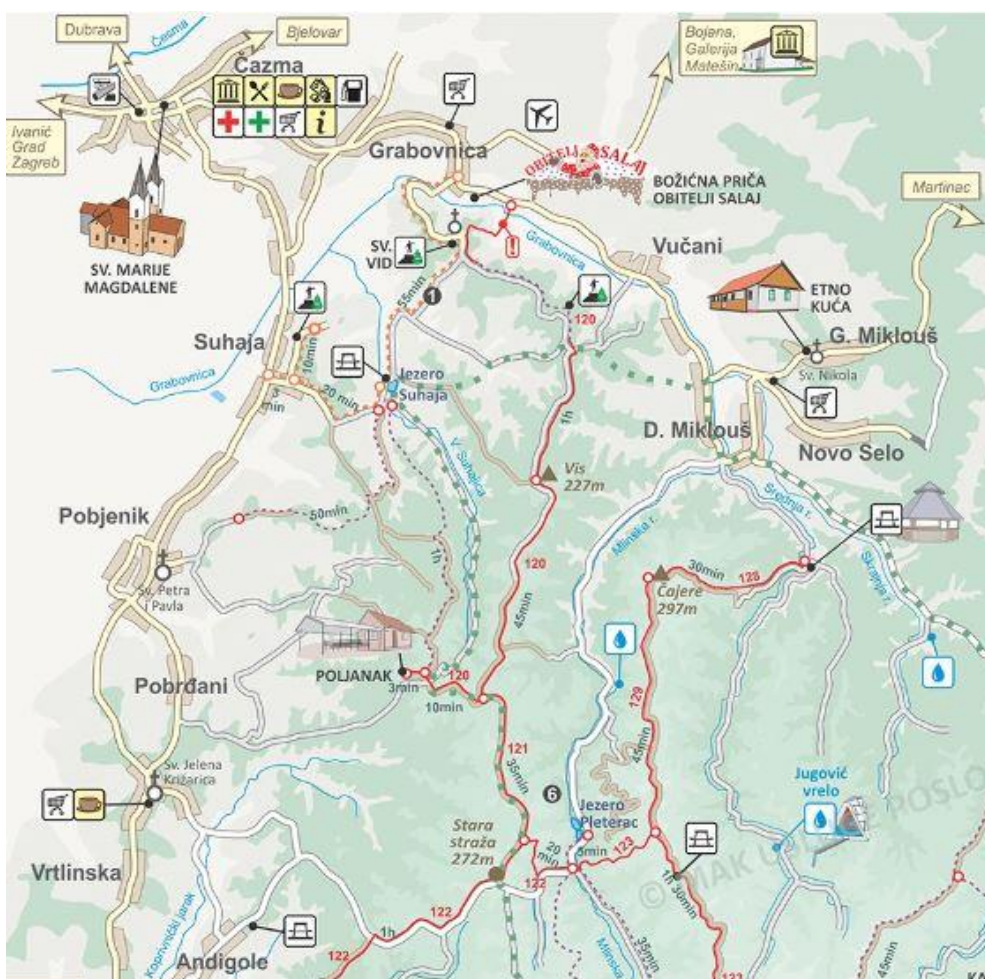

Izvor: Moslavačka gora, <https://sites.google.com/site/moslavackagora/ruteroutes?authuser=0>
(15.8. 2022.)

Moslavačka gora obiluje planinarskim, pješačkim i biciklističkim stazama koje su pogodne za iskusne planinare ali i za turiste rekreativce. Sa područja grada Čazme proteže se nekoliko staza koje vode sjevernim dijelom gorja, a rute uključuju prolazak kraj nekih turističkih atrakcija kao što su: Imanje obitelji Salaj, vidikovac sv. Vid, Kamene kugle, jezera Pleterac i Suhaja.⁴

⁴ Moslavačka gora, <https://sites.google.com/site/moslavackagora/ruteroutes?authuser=0> (15.8.2022.)

Slika 2. Pješačke staze

Izvor: Moslavačka gora, <https://sites.google.com/site/moslavackagora/ruteroutes?authuser=0> (15.8. 2022.)

Na samom početku staze nalazi se lokalitet Vustje, na kojem se nalazi šetnica kroz krošnje s vidikovcima i odmorištima. Uz ribnjake i ribičku kuću, izgrađeni su objekti od drva i pruća, a među njima se izdvaja dabrova nastamba koja služi kao učionica u prirodi. Šesterokutni stol, sjenica, promatračnica pod krošnjama i kupola od pruća su kulise za uživati u prirodi i suncu s mogućnošću organiziranja ručka u prirodi kao i mogućnost organiziranja ornitoloških radionica te radionica o flori i fauni Čazmanskog kraja. U sklopu lokaliteta Vustje nalaze se dva športska ribnjaka kojima gospodari ŠRD „Štuka“ Čazma.⁵

⁵ Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/završena-gradnja-poučno-tematske-staze-dolina-cesme/> (15.8. 2022.)

Slika 3. ŠRC "Vustje"

Izvor: Turističke priče, <https://www.turistickeprice.hr/prvi-bioloski-bazen-u-hrvatskoj-uskoro-u-cazmi/> (15.8.2022)

Poučno – tematska pješačka staza „Dolina Česme“ proteže se od ŠRC „Vustje“ do sela Siščani, uz tok rijeke Česme. Staza je duga 12,5 km, širine 2,5m, pozicionirana na vrh nasipa. Cijelom dužinom postavljene su klupe, staze za bicikle i informativne ploče sa edukativnim sadržajem o prirodi toga kraja. Duž staze postavljene su promatračnice, drvena staza u krošnjama i panoramska terasa osmišljena kao mjesto odmora i mjesto interpretacije u šumovitom krajoliku.⁶

Slika 4. Poučno-tematska staza Dolina Česme

Izvor: MojPortal, <https://www.mojportal.hr/sport/foto-pogledajte-kako-izgleda-nova-poučno-tematska-staza-dolina-cesme-duga-125-kilometara/> (15.8.2022)

⁶ Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/završena-gradnja-poučno-tematske-staze-dolina-cesme/> (15.8.2022.)

Slika 5. Lokalitet "Medjame"

Izvor: Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/jos-jedan-projekt-u-sklopu-cazma-nature-ali-onaj-završen-i-otvoren-za-posjetitelje-su-medjame/> (15.8.2022.)

Lokalitet Medjame močvarno je područje smješteno uz samu rijeku Česmu. Kroz cijelo područje vodi drvena pješačka staza ispod krošnji drveća i preko vode, duga 1,8km. Na stazi se nalaze informativno - edukacijske ploče na kojima je na prikladan, poučan i zanimljiv način posjetiteljima prezentirana raznovrsnost i posebnost biljnog i životinjskog svijeta promatranog područja i cjelokupnog životnog prostora ptica močvarica i vodozemaca, kao i ostalih životinja.

7

⁷ Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/završena-gradnja-poučno-tematske-staze-dolina-cesme/> (15.8.2022.)

2.4.2. Antropogeni turistički resursi

Župna crkva Sv. Marije Magdalene jedna je od najznačajnijih i najbolje očuvanih srednjovjekovnih crkava na prostoru kontinentalne Hrvatske te simbol jednog od najuspješnijih razdoblja u povijesti grada Čazme. Crkva je građena u drugoj četvrtini 13. st. i najstariji je sakralni spomenik u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Prema povijesnim izvorima, graditelj crkve bio je zagrebački biskup Stjepan II., a važnu ulogu u izgradnji crkve imao je i slavonski herceg Koloman čije se posljednje počivalište nalazi u „skrovitom mauzoleju braće propovjednika u Čazmi". Obojica su bili vrlo utjecajne osobe tog doba, a uska povezanost sa dinastijom Arpadović omogućila im je da crkva bude izgrađena po uzoru izgradnje ugarskih kraljevskih radionica. Vanjski dio crkve pripada romaničkom stilu, dok unutrašnjost ima stilske odlike gotike. Zahvaljujući tadašnjem župniku Ivanu Jambrekiću u 18.st. započela je značajnija obnova crkve u novom baroknom stilu: žbukom su prekriveni srednjovjekovni graditeljski elementi, probijeni su novi prozorski otvori, dograđena je sakristija, izgrađeni novi svodovi, kripte za ukope te kor na koji su smještaju orgulje. Tijekom klasicističke obnove u 19. st. nadograđena su oba zvonika čime se dodatno naglasio njezin dominantan položaj u širem krajoliku. Arheološkim radovima 2003. i 2005. godine u potpunosti je istražen prostor sjevernog i južnog broda te zapadni dio glavnoga broda.⁸

Slika 6. Crkva Sv. Marije Magdalene

Izvor: Potral Zvono, <https://www.zvono.eu/kako-je-cazma-dobila-danasnje-ime-277>

(14.8.2022)

⁸ TZ Čazma, <https://www.tz-cazma.hr/> (14.8.2022)

Srednjovjekovna utvrda smještena je na brežuljku u centru grada Čazme. S utvrde se pruža čaroban pogled na dolinu rijeke Česme pa sve do vrhova Medvednice. Neki arheološki podaci dokazuju njezino postojanje još u 13. i 14. st., dok se u povijesnim izvorima spominje se tek od 15. st. kao arx i castrum, odnosno castellum. Pretpostavlja se da je utvrda služila kao biskupov dvor u kojem su zagrebački biskupi povremeno prebivali. Utvrdu, odnosno biskupov dvor dao je sagraditi zagrebački biskup Stjepan II., a nakon tartarske provale i pustošenja Čazme 1241.g. utvrda je "ojačana" bedemima i kulama čije ostatke je moguće vidjeti i danas. Tijekom srednjeg vijeka povremeno je stradavala u požarima i ratnim pustošenjima zbog čega je doživjela različite preinake i pregradnje. Godine 1552. kada su Turci zauzeli Čazmu u utvrdi su osnovali sandžakat Začasna (upravna jedinica Osmanskog Carstva). Tvrđavu su obnovili i pretvorili u svoju važnu vojnu bazu. Zbog opasnosti da Čazmu zauzme hrvatska krajiška vojska, turski vojskovođa Malkoč-beg naredio je 1559.g. rušenje tvrđave. Hrvatski sabor je od 1604. do 1610. godine na ostacima utvrde dao sagraditi utvrdu od drvenih trupaca u koju je smještena manja krajiška posada. Godine 1871. utvrda je izgubila vojni značaj, a satnička zgrada izgrađena na platou utvrde postala je zgradom općinskog načelstva. Tijekom Drugog svjetskog rata prostor utvrde opet je služio za vojne svrhe, a 1956. godine u čast palim žrtvama sagrađeni su spomen kosturnica te dekorativni kameni zid. Spomen kosturnica od 1970. godine ukrašena je mozaikom, radom akademskog slikara Ede Murtića.⁹

⁹ Informativna ploča TZ Čazma, Srednjovjekovna utvrda (15.8.2022.)

Slika 7. Srednjovjekovna utvrda

Izvor: Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/kulturna-bastina/materijalna-nepokretna-bastina> (14.8.2022)

Gradski muzej Čazma smješten je u centru grada u sklopu ustanove Centra za kulturu Čazma. Cilj muzeja je sakupljanje, čuvanje i promoviranje materijalne i nematerijalne baštine s područja grada Čazme i zavičaja Moslavine. U sastavu muzeja nalaze se dvije galerije: Galerija Anton Cetin i Galerija Aleksandar Marks u kojima su izloženi radovi istoimenih autora. Gradski muzej je u svrhu promocije i očuvanja tradicije uredio Moslavačku tradicijsku kuću u Gornjem Mikloušu, selu nedaleko Čazme. Kuća je uređena u tradicionalnom seoskom stilu čazmanskog kraja, a izgrađena je 1924. godine od hrastovih gredica i pletera te pokrivena glinenim crijepom.¹⁰

¹⁰ Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/postav/moslavačka-tradicijska-kuća-u-gornjem-miklousu> (15.8.2022)

Slika 8. Moslavačka tradicijska kuća u Gornjem Mikloušu

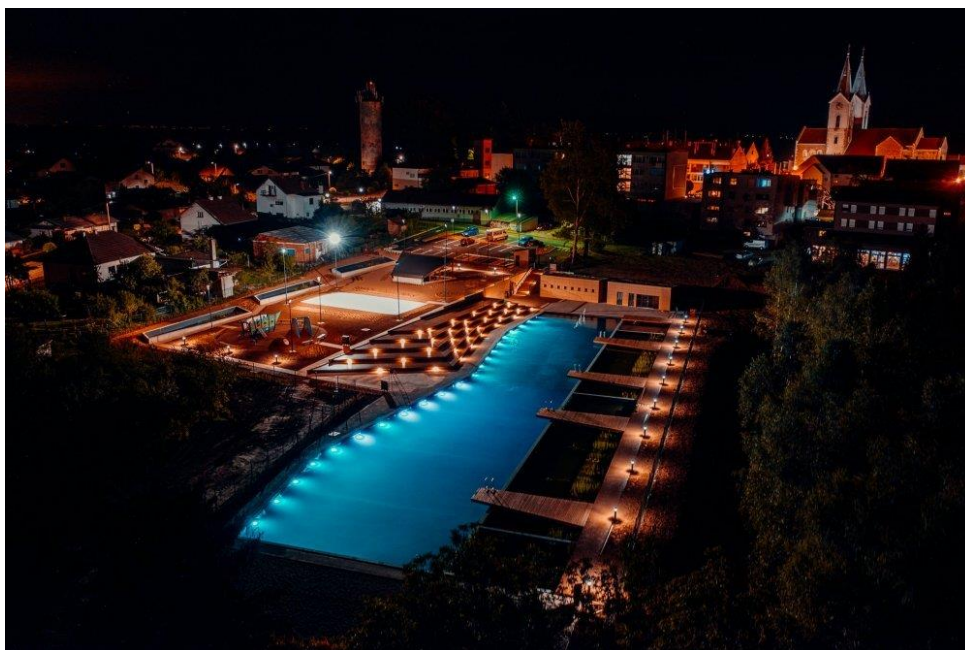

Izvor: Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/kultura/muzej/> (15.8.2022)

Biološki bazen vrijedan 13,5 milijuna kuna glavni je dio projekta „Čazma Natura“ vrijednog 26 milijuna kuna. Bazen se sastoji od dva dijela, onog za neplivače i drugog za plivače. Površine je 1665 m² dubine od 1.35 metara pa do 3 metra dubine. S južne strane bazena je šljunčana plaža sa ležaljka i suncobranima, a sjeverni dio objekta obuhvaća prostorije za prvu pomoć, sanitarne čvorove, tuševе te kabine za presvlačenje. Uz bazen, izgrađena je i „Zelena učionica“ s poučnim bazenima s biljkama za edukacije te dio za rekreaciju s terenom za odbojku, dječje igralište, caffè bar i sunčalište. Bio bazen prvi je takav otvoren u Hrvatskoj, a poseban je po načinu čišćenja i održavanju vode za kupanje na prirodan i okolišu prihvatljiv način. Ne koriste se kemikalije poput klora nego se voda filtrira uz pomoć biljaka i mikroorganizama koji se nalaze u malim bazenima uz glavni bazen. U zimskim mjesecima bazen se pretvara u klizalište.¹¹

¹¹ ČazmaNatura, <https://cazma-natura.com.hr/> (15.8.2022.)

Slika 9. Bio park Čazma

Izvor: Tportal, <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/foto-u-cazmi-se-otvara-prvi-javni-bioloski-bazen-foto-20220704/slika-5cc7cdacd927b40cfa21e1e4e45810c1> (3.9.2022.)

2.4.3. Turističke manifestacije

Grad Čazma velik broj turističkih dolazaka bilježi upravo zbog svojih mnogobrojnih turističkih manifestacija poznatih na međunarodnoj razini, a posebno je važno istaknuti Božićnu priču obitelji Salaj koja se održava već 20 godina i jedna je od najvećih božićnih događaja u Hrvatskoj.

Obitelj Salaj započela je uređivati svoje dvorište božićnim lampicama 2002. godine. Godinama, uz veliki trud i entuzijizam vlasnika imanja, postala je najznačajnija manifestacija kontinentalnog dijela Republike Hrvatske. Idilična priroda, blagdanski duh, obnovljeni mlin, zaglušujući šum vodopada rijeke, jezera, mostovi, vijugave stazice, mnoštvo stabala i grmlja obasjanih sa više od 4,5 milijuna ukrasnih lampica svake godine privlače velik broj turista iz cijeloga svijeta. Božićna priča za vrijeme Uskrsa postaje Uskrsna priča kada je imanje ukrašeno u uskršnjem duhu.

Slika 10. Božićna priča obitelji Salaj

Izvor: Tripadvisor, https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g1203153-d15845336-Reviews-Salaj_Land-Cazma_Bjelovar_Bilogora_County_Central_Croatia.html (21.8.2022)

Utrka od Zagrebačkog do Čazmanskog kaptola najduža je cestovna atletska utrka u Hrvatskoj duga 61 km i 350m. U najvišem je rangu natjecanja po Hrvatskom atletskom savezu i među najstarijim je sportskim manifestacijama u državi, a održava se od 1974. godine.¹² Starta se sa zagrebačkog Trga bana Josipa Jelačića, a maratonce na cilju u Čazmi očekuju mnogi popratni zabavno-sportski sadržaji: sportske igre predškolske i školske djece, susret old-timer vozila, moto-alka, besplatna degustacija lovačkog gulaša i vina s Čazmanskog vinokapa. Čazmanski vinokap je manifestacija u sklopu manifestacije Supermaraton „OD KAPTOLA DO KAPTOLA“ i privlači velik broj posjetitelja koji mogu kušati kvalitetna vina i razna alkoholna pića više od 100 izlagača vina iz cijelog jugoistočnog dijela Europe.¹³

¹² Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/sport/supermaraton/> (21.8.2022)

¹³ Grad Čazma, <http://www.cazma.hr/turizam/vinokap/> (21.8.2022)

Slika 11. Raspored održavanja manifestacije "OD KAPTOLA DO KAPTOLA"

OD KAPTOLA DO KAPTOLA 2019.

SUBOTA 30.03.

- 8:00 - "Planinarski pohod u susret Supermaratonu" (organizator: Hrvatsko planinarsko društvo „Garjevića“ Čazma)
 15:00 - 8. međunarodna izložba vina «ČAZMANSKI VINOKAP», izložba i degustacija vina, u šatoru na Gradskom trgu (organizator: Udruga vinogradara i vinara Čazma)

19:00 - Glazbeni program **PROFEEL UČITELJICE**

NEDJELJA 31.03.

44. MEĐUNARODNI ATLETSKI SUPERMARATON «OD KAPTOLA DO KAPTOLA»

08:00 – start supermaratona (Trg bana Josipa Jelačića, Zagreb)

- 9:00 - jahanje na konjima, zelena površina iza vodotornja (organizator: Konjički klub Čazma)
 9:00 - dječja orijentacijska utrka „Upoznajmo Čazmu“ (organizatori: DND Čazma i HPD Garjevića Čazma)
 9:00 - atletska natjecanja i zabavne igre djece i učenika Dječjeg vrtića Pčelica Čazma, Osnovne škole Čazma, Srednje škole Čazma (Organizator: Grad Čazma, Športska zajednica Grada Čazme, TZ Grada Čazme)
 11:00 - izložba old timer vozila (organizator: Old timer klub Ivanić Grad)
 11:30 - DOČEK MARATONACA UZ PUHAČKI ORKESTAR ČAZMA I ČAZMANSKE MAŽORETKINJE

- 12:00- 15:00 – **SPORTSKE IGRE MLADIH** - atletika i graničar za učenike 1. do 4. razreda osnovne škole (organizator: Udruga za sport, rekreaciju i edukaciju – Igre mladih)
 12:45 - dječji zbor Mali čazmanski slavuji, u šatoru na Gradskom trgu
 13:00 - projekcija filma Sava Strug Delta Bluz i nastup **POP ROCK ŠKOLE Čazma**, u šatoru na Gradskom trgu (organizator: udruga Pop rock škola)
 13:00 - **KAPTOLSKI KOTLIČI** - besplatna degustacija lovačkih gulaša (organizator: TZ Grada Čazme)
 13:00 - **SUPER FILEKI** – natjecanje u kuhanju fileka i besplatna degustacija (organizator: Super radio)
 15:30 - proglašenje rezultata supermaratona (na Gradskom trgu)
 15:30 - **MOTO ALKA**, trening i natjecanje (organizator: Moto klub Bjelovar)

Izložbe u Centru za kulturu:

Stalni izložbeni postav Antona Cetina i Aleksandra Marksa

ČAZMA

Izvor: TZBBŽ, <http://www.tzbbz.hr/dogadanja-bbz/bjelovar/od-kaptola-do-kaptola-2019.-44.-medunarodni-atletski-supermaraton> (21.8.2022)

Zapovijed pod lipom je manifestacija tradicijske kulture kojom stanovnici Miklouša i okolnih sela slave svoje starinske običaje i kulturnu tradiciju. Svečanim mimohodom svi zajedno odlaze pod stoljetnu lipu gdje seoski starješina (predstavnik seljana) čita šaljivu zapovijed. Kroz razne dosjetke Zapovijed komentira sve aktualne probleme, ali na tradicionalan način, pokazujući kako su ljudi nekoć prenosili obavijesti i naredbe vlasti i sudova, kako su dostavljali poštu iz daljina i dobro se zabavljali.¹⁴

¹⁴ Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/kulturna-bastina/nematerijalna-bastina/zapovijed-pod-lipom> (21.8.2022)

Slika 12. Raspis održavanja manifestacije "Zapovijed pod lipom "

KUD „SLOGA“ Miklouš

POD POKROVITELSTVOM MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA REPUBLIKE HRVATSKE, HRVATSKOG SABORA KULTURE I GRADA ČAZME U VREMENJU OD 10.9.-12.9.2021. GODINE, KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO „SLOGA“ MIKLOUŠ U SURADNJI S CENTROM ZA KULTURU GRADSKI MUZEJ ČAZMA TE TURISTIČKOM ZAJEDNICOM GRADA ČAZME ORGANIZIRA KULTURNO TRADICIJSKI DOGAĐAJ

47. ZAPOVIJED POD LIPOM

10.9.2021. petak 18.00 sati, u dvorištu Župnog ureda u Gornjem Mikloušu, na otvorenoj pozornici, seminar i pokazna radionica „Od originala do rekonstrukcije – Tragovima prošlosti 2“

Stručna suradnica i predavač: Vesna Perčić Kovač, prof.
Autorice radionice: Vilija Sudarević i Božica Tonković
Autorske prezentacije: Helena Sušar, prof. i Marijana Sudarević, struč.sp.ec.oe.
Tehnička podrška: Nikola Jurić, mag.ing.et. i Dražen Dupor
Demonstratori: članovi KUD-a „Sloga“ Miklouš

Predavanje i radionica otvoreni za javnost.

11.9.2021. subota 18.00 sati, u dvorištu Župnog ureda u Gornjem Mikloušu, na otvorenoj pozornici:
Večer izvorne pučke pjesme „Izšla je sjajna zvijezda“
(povećano stonaj obilježava dvoju pjevačkih društava „Garjevića“ i „Orab“)
Prezentacija o djelovanju pjevačkih skupina na području Miklouša i nastupi vokalnih sastava koji njeguju izvornu pučku pjesmu
Etno izložba

Stručne suradnice:
dr.sc. Irena Miholić, prof.
Ana Stemeć, mag.muz.

12.9.2021. nedjelja:
-11.00 sati: sv. Misa u crkvi sv. Nikole u Gornjem Mikloušu
-12.00 sati: u izvedbi KUD-a „Sloga“ Miklouš prikaz drevnog običaja čitanja zapovijedi (trubač Danijel Stemeć daje znak trombon nakon kojeg seoski starješina Antonio Tonković čita proglas na autentičnoj lokaciji pod lipom u Gornjem Mikloušu)

Molimo posjetitelje da se pridržavaju svih epidemioloških mjera

Veselimo se vašem dolasku!

KUD „Sloga“ Miklouš

Organizator: Kulturno umjetničko društvo „Sloga“ Miklouš **Suorganizatori:** Turistička zajednica Grada Čazme, Centar za kulturu Gradski muzej Čazma

Pokrovitelji: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatski sabor kulture, Grad Čazma

Medijski pokrovitelji: Super radio Čazma, Super portal, Obiteljski radio Ivančić

Izvor: Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/47-zapovijed-pod-lipom/> (21.8.2022)

Dan grada Čazme ujedno i dan Župe sv. Marije Magdalene obilježava se 22. srpnja. Manifestacije kulturnog, zabavnog i sportskog sadržaja održavaju se tijekom cijelog mjeseca, a „Dani Grada“ prepoznatljivi su u široj okolini i privlače velik broj posjetitelja.

Slika 13. Raspis održavanja manifestacije "Eko sajam"

6. EKO SAJAM 21. - 22.09.2019.

„ZDRAVA HRANA VAŠ IZBOR“

- 20.09.2019. – petak**
20.00 - zabavni program – Coctail band
- 21.09.2019. – subota**
12.00 - otvorenje sajma uz vodstvo Karnele Vukov Colić
- Puhački orkestar Čazma
- nastup KUD Matice umirovljenika – folklorna i glazbena sekcija
- priprema i podjela energetske pločice, izrada cekera (recikliranje), ukrašavanje drvenih kocki – Eko vrtić - Dječji vrtić Pčelica Čazma
- kuhanje čaja i radionica izrade papirnatih čaša – DND Čazma
- izrada zdravih slastica, eko nakita i ukrasa – Osnovna škola Čazma
- 13.00** - priprema i podjela eko jela od 6 vrsta gljiva, ječmene kaše, heljdine kaše, prosa i sirka - obrt GastroGar Garešnica i chef Danijela Crnjak Andri
- 14.00** - proglašenje nagrađenih iz natječaja za najljepše uređenu okućnicu, balkon ili prozor na područja grada Čazme „Moja Čazma“
- 16.00** - nastup Čazmanskih mažoretkinja
- 19.00** - **zabavni program – predgrupa i nastup IVANE KOVAČ I ZDRAVKA ŠKENDERA**
- 22.09.2019. – nedjelja**
10.00 - otvaranje sajma
12.00 - priprema i podjela eko zelenog variva - grah 3 vrste, leća 2 vrste, slanutak, grašak, ječmena kaša, špinat - obrt GastroGar iz Garešnice i chef Danijela Crnjak Andri
13.00 - predavanja o životnom stilu s nula otpada - Udruga Zero Waste Croatia
15.30 - nastup KUD-a Sloga Miklouš
- nastup KUD-a Graničar Čazma: Odrasla i dječja plesna skupina i dječja tamburaška skupina
16.30 - predstava za djecu: Od puteljka do vode praščićeve lude zgode
18.00 - zatvaranje sajma
- Dodatni sadržaji (subota i nedjelja)**
- jahanje na poni konjicima za djecu
- eko vrtuljak – vožnja u pletenim košarama
- prodaja eko palačinki i eko fritula
- razni prodajni štandovi
- U Gradskoj knjižnici: - izložba građe Poljoprivredne i zelene knjižnice
- predavanje iz ekologije 20.09.2019. u 19.00 sati
- predavanje o ekološkoj proizvodnji 21.09.2019. u 11.00 sati
- U ateljeu Matka Antoličića - izložba "Likovni susret" od 20.-22.09. 2019.

Dođrodošli !!!

*Organizator zadržava pravo izmjene programa

Izvor: Agrokлуб, <https://www.agroklub.com/sajmovi-dogadjanja/sajam-bez-plastike-6-eko-sajam-u-cazmi/53907/> (21.8.2022.)

Manifestacija „Eko sajam“ odvija se svake godine u rujnu pod organizacijom gradske udruge „Eko Čazma“ i okuplja proizvođače ekoloških proizvoda iz cijele Hrvatske. Manifestacija je pod organizacijom gradske udruge „Eko Čazma“. Riječ je o manifestaciji koja promovira zdravu hranu i zdrav način života, ekološku poljoprivredu i zeleni turizam. Pored dvodnevnog izložbeno-prodajnog sajma manifestacija ima i brojna popratna događanja – predavanja, tribine i zabavne sadržaje.

3. ANALIZA SMJEŠTAJNIH KAPACITETA

Na području grada Čazme aktivno je 12 smještajnih objekata sa 27 smještajnih jedinica, a koji raspolažu s ukupno 61 osnovnim krevetom i 12 pomoćnih. Osam objekata pripada skupini Objekti u domaćinstvu. Dva objekta pripadaju skupini Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu), a preostala dva objekta pripadaju skupini Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste- skupina kampovi) / Prenoćište i Lovački dom.

Tablica 2. Smještajni objekti u gradu Čazmi

Naziv objekta	Vrsta objekta	Kategorija objekta	Adresa objekta	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta	Broj pomoćnih kreveta
Apartman "Nana"	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	Matije Gupca 19, Čazma	1	3	2
Gostionica s uslugom smještaja	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi) / Prenoćište	Nema kategorizacije	Kralja Tomislava 10 c, Čazma	7	14	0
Apartman "Luka"	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu		Sišćani 95, Sišćani	3	6	2
Apartman "Hubertus"	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	5 zvjezdica	Vagovina 152, Vagovina	1	2	2
Apartman "Infinity"	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	4 zvjezdice	Trg Čazmanskog kaptola 6, Čazma	1	2	2
Sobe u seljačkom domaćinstvu	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) / Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	3 sunca	Sveti Vid bb, Grabovnica	2	4	0
Lovački dom "Garić"	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi) / Lovački dom	Nema kategorizacije	Moslavačka 52, Čazma	6	17	0
Ruralna kuća za odmor "LUCIJA"	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) / Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	4 sunca	Sveti Vid 5, Grabovnica	1	2	1
Apartman Tea	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	Gрге Jankesa 14, Čazma	1	3	0
Studio apartman "Lea"	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	Milana Novačića 7, Čazma	1	2	1
Kuća za odmor „Sovari“	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	4 zvjezdice	Sovari 48, Čazma	2	4	2
Kuća za odmor Kod Brune	Objekti u domaćinstvu / Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	Marčani 142, Marčani	1	2	0
12			UKUPNO:	27	61	12

Izvor: TZ Čazma (28.8.2022.)

Apartman „Nana“ nalazi se u mirnoj ulici u blizini centra grada. Apartman se nalazi u prizemlju privatne kuće sa odvojenim ulazom i velikim parkingom. Kategoriziran je sa 3 zvjezdice, a smještajni kapacitet je 5 osoba.¹⁵

Gostionica s uslugom smještaja „Ana“ nalazi se u strogom centru grada i gleda na novo izgrađeni Bio bazen. Posjeduje restoran s tradicionalnim jelima i svečanu salu za organizaciju domjenaka i svečanosti kapaciteta do 300 osoba. Broji 7 smještajnih jedinica sa 14 ležećih mjesta.¹⁶

Apartman Hubertus nalazi se u selu Vagovina na četiri kilometara od grada Čazme. Apartman je luksuzno opremljen i ima najvišu kategoriju od 5 zvjezdica. Kapacitet apartmana je maksimalno 4 osobe. Apartman se sastoji se od terase, kuhinje, kupaonice, spavaće sobe i velike kutne garniture na razvlačenje u dnevnom boravku. Gostima je na raspolaganju besplatni WiFi, smart TV, klima uređaj, natkriveni parking, veliki vanjski roštilj, sjenica i spremište za bicikle.¹⁷

Ruralna kuća za odmor „LUCIJA“ nalazi se u selu Grabovnica na vidikovcu „Sv. Vid“. Objekt je kategoriziran sa 4 sunca, kapaciteta za 3 osobe. Šumskom stazom od apartmana put vodi do Božićne priče obitelji Salaj čije imanje je smješteno podno brda „Sv. Vid“.

Sobe u seljačkom domaćinstvu na seoskom turizmu Pirak nalaze se na brdu „Sv. Vid“. Kategorizirane su sa 3 sunca, kapaciteta za 4 osobe. Sobe su uređene u etno stilu tradicijske moslavačke kuće. Uz sobe u ponudi su i 3 prostorije za proslave kapacitet do 130 osoba sa širokom gastronomskom ponudom Moslavačkog kraja.¹⁸

Kuća za odmor „Sovari“ izvorno je preuređena drvena kuća sa 4 osnovna ležaja i 2 dodatna. Smještena je u prirodnom okruženju malenog sela nedaleko Čazme po kojemu je i dobila ime. Gostima pruža mogućnost korištenja jacuzzija, bazena, bio saune i natkrivene terasa s roštiljem.¹⁹

¹⁵ TZBBŽ, <http://www.tzbbz.hr/privatni-smjestaj/bjelovar/sobe-ivanka-petrli> (30.8.2022.)

¹⁶ TZBBŽ, <http://www.tzbbz.hr/ostalo/bjelovar/kavana-ana> (30.8.2022.)

¹⁷ Booking.com, <https://www.booking.com/hotel/hr/apartman-hubertus-5.hr.html> (30.8.2022.)

¹⁸ Seoski turizam Pirak, <https://www.seoskiturizampirak.hr/> (30.8.2022.)

¹⁹ Kuća za odmor Sovari, <https://kuca-za-odmor-sovari.com/> (30.8.2022.)

4. ANALIZA STANJA

4.1. Analiza stanja turističkog prometa Grada Čazme

Jedna od najizazovnijih turističkih godina ikad bila je upravo 2020., kako na nacionalnoj tako i na globalnoj razini. Pandemija COVID-19 odrazila se na sva područja djelovanja, a jedan od najpogođenijih sektora je turizam. U sljedećoj tablici prikazani su dolasci i noćenja domaćih i stranih turista u 2020., 2021. i do 31.7. 2022.

Tablica 3. Usporedba dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista

Gosti	Dolasci			Noćenja		
	2020.	2021.	Do 31.7.2022.	2020.	2021.	Do 31.7.2022.
Domaći	552	296	311	1878	810	946
Strani	189	272	234	727	823	626
Ukupno	714	568	545	2605	1633	1572

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ Grada Čazme

Prema podacima iz tablice u 2021. godini u gradu Čazmi zabilježeno je 296 dolazaka i 810 noćenja domaćih turista. U usporedbi sa 2020. godinom vidljiv je pad dolazaka za 46% i pad noćenja za 56% što je rezultat straha putovanja domaćeg stanovništva izazvanim pandemijom COVID-19. Kada je riječ o stranim turistima 2021. godine zabilježeno je 272 dolaska i 823 noćenja što ukazuje na povećanje dolazaka za 31%, a broja noćenja za 12%. Rezultat toga je popuštanje mjera i otvaranje granica krajem godine kada se i održava najveća manifestacija na području grada Čazme, Božićna priča obitelji Salaj koja privlači najveći broj stranih turista.

Koliko je pandemija COVID-19 utjecala na turizam u cijelom svijetu govore i podaci iz tablice za grad Čazmu. Promatrajući domaće turiste od 1.1. do 31.7.2022. u odnosu na 2021. godinu, već navedenog datuma zabilježen je porast broj dolazaka (5%) kao i broja noćenja (14%). Kod stranih turista brojke iz 2021. godine skoro su izjednačene sa brojkama od 1.1. do 31.7.2022. Do navedenog datuma u usporedbi sa 2021. godinom zabilježen je manji broj dolazaka (-13%) kao i broj noćenja (-24%), ali s obzirom da se u gradu Čazmi najveći broj dolazaka i noćenja ostvaruje u zimskim mjesecima za očekivati je veće brojke nego prethodnih godina.

Tablica 4. Broj dolazaka i noćenja po vrsti smještajnog objekta u 2019., 2020. i 2021. godini

Vrsta Smještajnog objekta	<u>2019.</u>		<u>2020.</u>		<u>2021.</u>	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	521	1834	422	1598	127	438
Objekti u domaćinstvu	403	1017	303	910	422	1058
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	31	494	16	97	19	137
Ukupno	955	3 345	741	2 605	568	1633

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ Čazma

Objekti iz skupine „Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste- skupina kampovi)“ zauzima najveći udio u broju noćenja i dolazaka, čak 49% noćenja i 53% dolazaka u odnosu na ukupne dolaske i noćenja sva tri promatrana razdoblja svih vrsta smještajnih objekata. Broj dolazaka u 2019. za spomenutu skupinu bio je 521, smanjio se u 2020. u odnosu na 2019. na 422 dolazaka što prikazuje pad od 19%. U istom razdoblju bilježi pad broja noćenja sa 1834 na 1598 noćenja, što prikazuje pad od 13%. Promatrajući 2020. i 2021. godinu vidljivo je kako je najveći pad zabilježen upravo u navedenoj skupini objekata. Noćenja su se smanjila za 73 %, a dolasci za 70%.

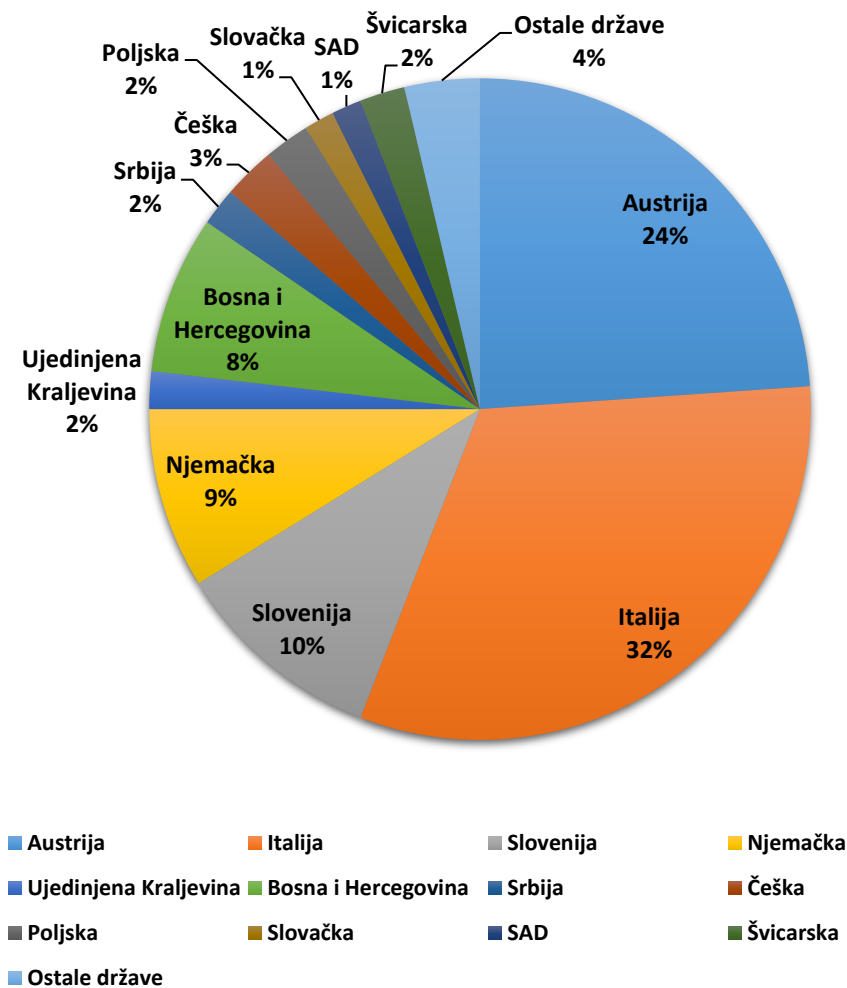
U skupini „Objekti u domaćinstvu“ u 2019. godini ostvareno je 403 dolazaka i 1017 noćenja, dok je u 2020. zabilježen pad u odnosu na 2019. za 25% dolazaka i 11% noćenja, no veliki preokret dogodio se u 2021. godini kada je zabilježeno 1058 noćenja i 422 dolaska što je 14% više noćenja i 28% više dolazaka u odnosu na 2020. godinu.

Promatrajući skupinu „Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)“ u 2019. godini ostvareno je 31 dolazaka i 494 noćenja, dok je u 2020. zabilježen pad u odnosu na 2019. za 48% dolazaka i čak 80% noćenja, no i u ovoj skupini se dogodio mali preokret u 2021. godini kada je zabilježeno 137 noćenja i 19 dolaska što je 29% više noćenja i 16% više dolazaka u odnosu na 2020. godinu.

4.2. Analiza emitivnih turističkih tržišta

U sljedećem grafikonu prikazane su zemlje s najvećim brojem dolazaka u gradu Čazmi. Od ukupnog broja dolazaka u 2021. godini, strani turisti ostvarili su 272 dolaska. U dolascima prednjače turisti iz Italije (87), Austrije (65), Slovenije (28), Njemačke (24) i Bosne i Hercegovine (21).

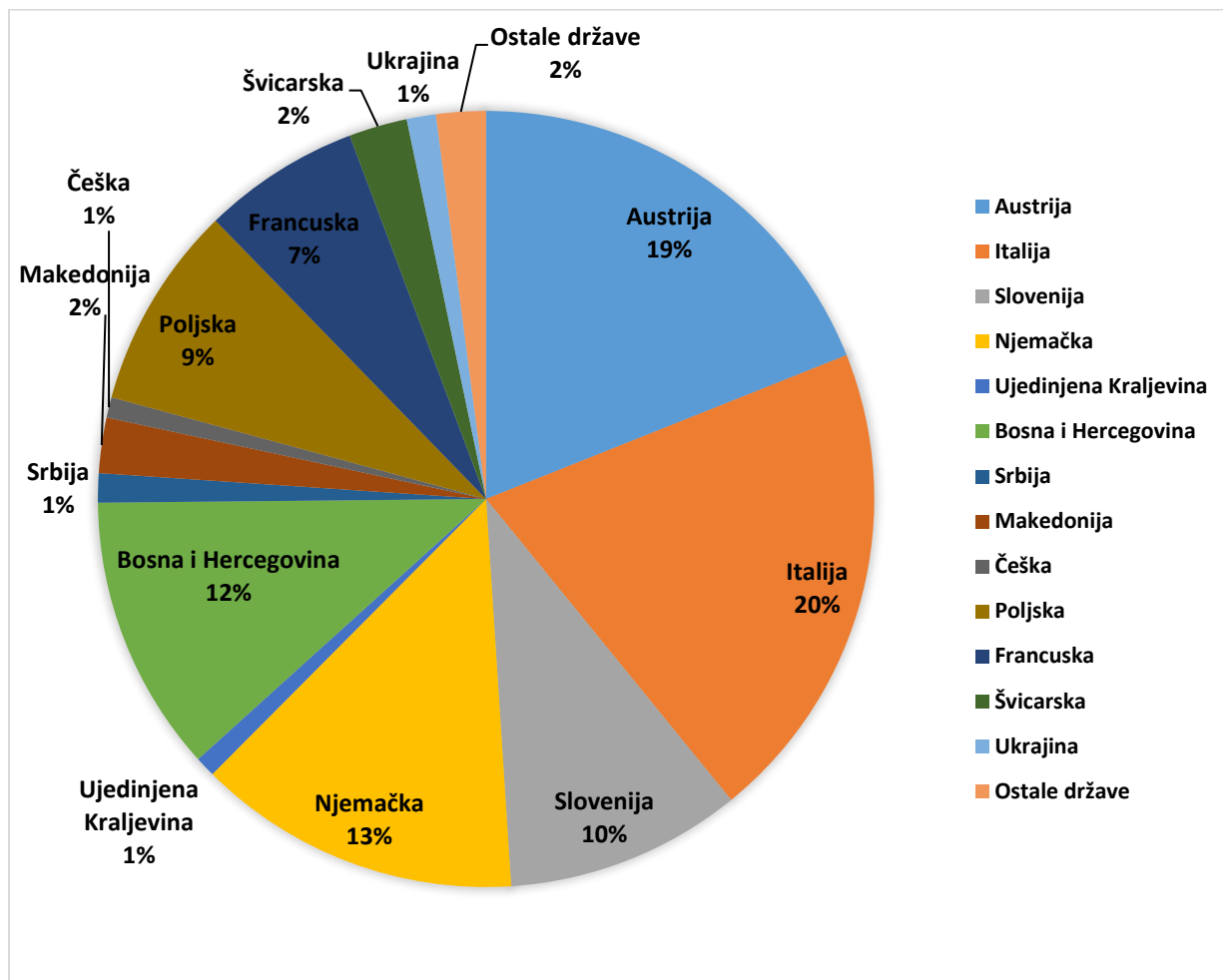
Grafikon 2. Zemlje s najvećim brojem dolazaka u gradu Čazmi za 2021. godinu

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ grada Čazme

U sljedećem grafikonu prikazan je udio zemalja po broju noćenja u 2021. godini. Najviše noćenja u gradu Čazmi ostvaruje Italija koja zauzima 20% ukupnog broja noćenja, zatim slijedi Austrija sa 19% , nakon Austrije slijedi Njemačka sa 13% te Bosna i Hercegovina sa 17%.

Grafikon 3. Udio zemalja po broju noćenja u gradu Čazmi za 2021. godinu

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ grada Čazme

Pandemija izazvana virusom COVID-19 najviše je ostavila traga na dolaske i noćenja stranih turista zbog straha turista od zaraze, ali i zbog zatvaranja granica. Broj dolazaka stranih turista u 2020. godini se gotovo prepolovio u odnosu na prethodne godine, taj trend se nastavio i u 2021. godini sa blagim porastom dolazaka stranih turista. Do kraja 2022. godine za očekivati je povratak starih brojki i nastavak pozitivnog trenda porasta dolazaka i noćenja stranih turista.

4.3. Analiza dionika

Analiza dionika podijeljena je na javni sektor, gospodarski sektor i civilni sektor. Najveći broj zaposlenih je u gospodarskom sektoru. Civilni sektor čine udruge, zaklade, humanitarne organizacije, sindikati i sl. dok se javni sektor sastoji od opće države, nefinancijskih javnih poduzeća i javnih financijskih institucija.²⁰

4.3.1. Javni sektor

Glavni pokretač razvoja grada Čazme je Turistička zajednica grada Čazme. Turistička zajednica grada Čazme prihode ostvaruje iz članarina i turističkih pristojbi ali i kroz različite potpore iz državnih proračuna. Kada se govori o rashodima, najviše ih odlazi na plaće radnika.

U gradu Čazmi djeluje jedna ustanova predškolskog odgoja, a to je gradski Dječji vrtić Pčelica Čazma. Dječji vrtić djeluje na dvije lokacije i pohađa ga oko 230 djece.²¹

Na gradskom području osnovnoškolsko obrazovanje organizirano je kroz jednu osnovnu školu pod nazivom „Osnovna škola Čazma“ i 5 područnih škola, a to su Područna škola Dapci, Područna škola Miklouš, Područna škola Vrtlinska, Područna škola Draganec i Područna škola Grabovnica.²² Jedna je srednjoškolska ustanova pod imenom „Srednja škola Čazma“. Škola organizira četverogodišnji program gimnazije, te programe strukovnog trogodišnjeg i četverogodišnjeg obrazovanja. Na području grada Čazme nema ustanova za visokoškolsko obrazovanje.

U strogom centru grada smješten je Centar za kulturu Čazma u čijem sklopu djeluje „Gradski muzej Čazma“ osnovan 1958. godine. Muzej posjeduje svoje stalne postave, a to su Galerija Anton Cetin, Galerija Aleksandar Marks i Moslavačka tradicijska kuća u Gornjem Mikoušu.²³

Glavno kulturno središte grada Čazme je Gradska knjižnica Slavka Kolara Čazma. Knjižnica na trenutnoj adresi djeluje od 2007. godine, broji oko tisuću članova i opremljena je najsuvremenijom tehnologijom.²⁴

²⁰ EUROKONZALTING, <https://eurokonzalting.com/index.php/component/spsimpleportfolio/item/11-aenean-ipsam-facilisis> (1.9.2022.)

²¹ Dječji vrtić Pčelica Čazma, <https://vrtic-pcelica-cazma.hr/> (1.9.2022.)

²² OŠ Čazma, [Osnovna škola Čazma - Područne škole \(skole.hr\)](https://www.osn-škole.hr/) (1.9.2022.)

²³ Gradski muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/o-muzeju#o-muzeju> (1.9.2022.)

²⁴ Gradska knjižnica Slavko Kolar Čazma, <https://www.gradska-knjiznica-cazma.hr/index.php/o-knjiznici?showall=&start=7> (1.9.2022.)

4.3.2. Gospodarski sektor

U gradu Čazmi na dan 1.9. 2022. zabilježeno je 153 trgovačkih društava. Ukupno je 139 društva kapitala. Od kojih je 48 jednostavnih društva s ograničenom odgovornošću, 1 gospodarsko interesna udruženja, 90 društva s ograničenom odgovornošću i nijedno dioničko društvo. Neka od društava s ograničenom odgovornošću su: ČAZMATRANS - NOVA d.o.o., KOMUNALIJE d.o.o., DAR BLUE d.o.o. Na području grada trgovačka društva su iz mješovitih djelatnosti, a prednjače društva koja se bave prijevozom i trgovinom. Što se tiče društva osoba registrirano je 9 ustanova i 5 zadruga.

Tablica 5. Trgovačka društva u gradu Čazmi

TRGOVAČKA DRUŠTVA	
<i>J.D.O.O.</i>	48
<i>G.I.U.</i>	1
<i>D.D.</i>	0
<i>D.O.O.</i>	90
<i>Ustanova</i>	9
<i>Zadruga</i>	5

Izvor: Poslovna Hrvatska, <https://www.poslovna.hr/home.aspx> (2.9.2022.)

Tablica 6. Obrtnici i samostalni djelatnici u gradu Čazmi

OBRTNICI I SAMOSTALNI DJELATNICI	
<i>Obrtnici</i>	92
<i>Privatna liječnička praksa</i>	3
<i>Privatna stomatološka praksa</i>	7
<i>Odvjetnik</i>	2
<i>Javni bilježnik</i>	1
<i>Samostalni djelatnik</i>	3
<i>OPG</i>	20

Izvor: Poslovna Hrvatska, <https://www.poslovna.hr/home.aspx> (2.9.2022.)

U gradu Čazmi trenutno je aktivno 128 obrta, od kojih je 125 nepovlaštenih, a 3 su povlaštena obrta. Svi obrti posluju tijekom cijele godine. Iz godine u godinu u gradu Čazmi raste broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava što je rezultat geografskog položaja Čazme na obroncima Moslavačke gore kao i povoljnog podneblja za bavljenje voćarstvom, vinogradarstvom i uzgojem raznog bilja i povrtnica koji su baza OPG-ova sa gradskog područja.

4.3.3.Civilni sektor

Civilnom sektoru pripada skupina građana koji žele dobrovoljno i aktivno sudjelovati u razvoju zajednice određene destinacije.

Tablica 7. Udruge u gradu Čazmi i opis djelovanja udruga

NAZIV UDRUGE	OPIS DJELOVANJA
DVD Čazma	Tehnička vatrogasna
Streljačko društvo „Budućnost“ Čazma	Sportska-streljaštvo
Udruga mladih Čazmanaca	Okupljanje mladih
Športsko ribolovno društvo „Štuka“ Čazma	Sport i rekreacija
Kulturno umjetničko društvo Čazma	Kulturna
EKO ČAZMA ekološka udruga	Ekološka proizvodnja hrane i napitaka, promociju ekoturizma i zaštitu okoliša.
Nogometni klub „Čazma“	Sportska- nogomet
Društvo naša djeca Čazma	Okupljanje i zaštita djece
Konjički klub „Husar“	Sportska-jahanje
Stolnoteniski klub Čazma	Sportska- stolni tenis
Lovačko društvo „ĆUK“	Sportska- lov
Muški odbojkaški klub „Čazma“	Sportska- odbojka
Hrvatski Crveni križ Gradsko društvo Čazma	Humanitarna

Izvor: Samostalna obrada autora prema Registru udruga RH, <https://mpu.gov.hr/istaknute teme/uvid-u-registre/registar-udruga/22213> (2.9.2022.)

Na području grada Čazma upisano je 76 udruga i 8 zajednica. Najčešće djelatnosti udruga vezane su za sportske aktivnosti, kulturu ali i dobrovoljno vatrogastvo što govori činjenica da grad Čazma broji 18 DVD-a . Na području grada Čazme velik je broj udruga, vrlo različitih djelatnosti što se može i vidjeti iz tablice u kojoj su navedene pojedine udruge.

4.4 Analiza okruženja

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2021. godine ukupno je ostvareno 19 646 turističkih dolazaka i 84 365 noćenja. U 2020. godini zabilježeno je 14 905 dolazaka i 70 713 noćenja gostiju, što je povećanje u 2021., u odnosu na 2020. godinu za 32% u dolascima i 19% u noćenjima.

Tablica 8. Dolasci i noćenja stranih i domaćih turista na području TZ BBŽ 2020. godine

<u>TURISTIČKA ZAJEDNICA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE 2020.</u>		
	Dolasci	Noćenja
Domaći turisti	11 695	49 986
Strani turisti	3 210	20 727
<u>Ukupno</u>	<u>14 905</u>	<u>70 713</u>

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ BBŽ

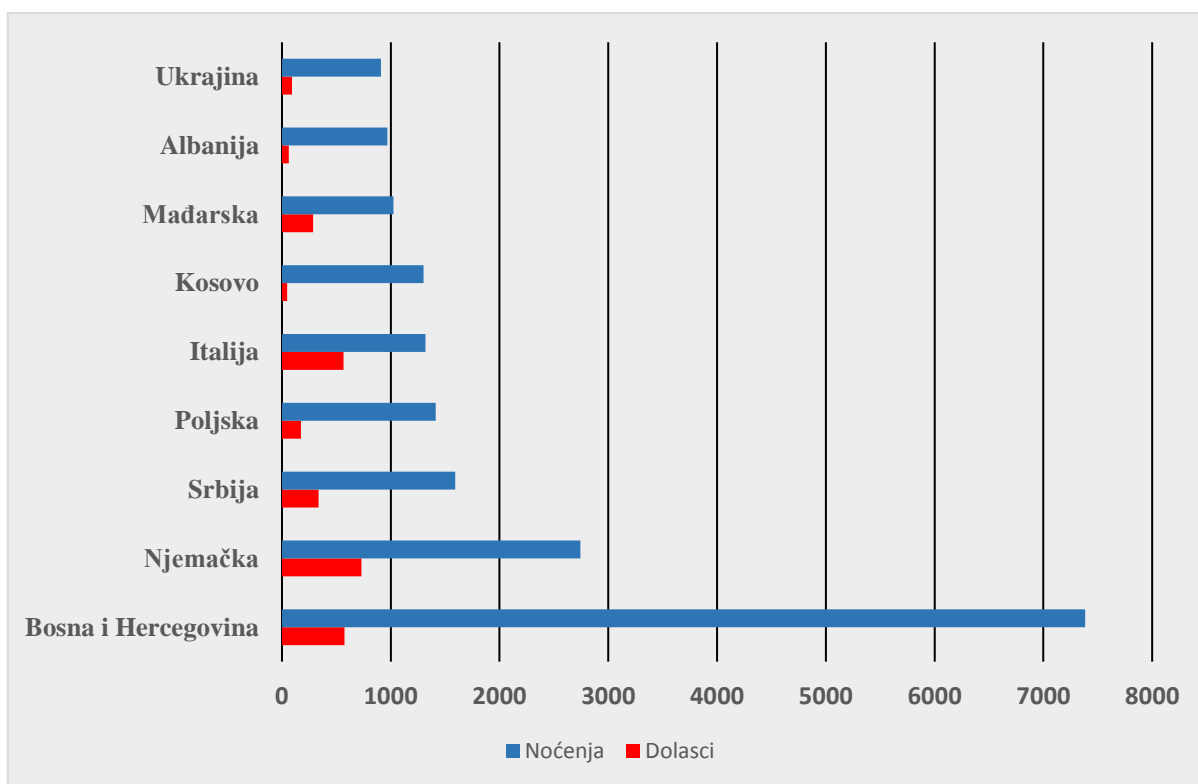
Tablica 9. Dolasci i noćenja stranih i domaćih turista na području TZ BBŽ 2021. godine

<u>TURISTIČKA ZAJEDNICA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE 2021.</u>		
	Dolasci	Noćenja
Domaći turisti	14 951	58 889
Strani turisti	4 695	25 476
<u>Ukupno</u>	<u>19 646</u>	<u>84 365</u>

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ BBŽ

U ukupnom turističkom prometu u 2021. prednjače domaći gosti, s ostvarenih 58 889 noćenja i 14 951 dolazaka. Što se tiče stranih gostiju, u 2020. godini ostvareno je 3 210 dolazaka i 20 727 noćenja. U istom razdoblju 2021. godine zabilježeno je 4 695 dolazaka i 25 476 noćenja gostiju, što je povećanje u 2021., u odnosu na 2020., za 46% u dolascima i 23% u noćenjima stranih turista. Prvi su po ostvarenim noćenjima u 2021. godini gosti iz Bosne i Hercegovine (7.384 noćenja), zatim Njemačke (2.744 noćenja), Srbije (1.594 noćenja) i Poljske (1.412 noćenja).

Grafikon 4. Turistički promet po stranim državama u 2021. godini na području BBŽ

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ BBŽ

Tablica 10. Dolasci i noćenja turista po Turističkim zajednicama 2021. godine

<u>Turistička zajednica</u>	Dolasci ukupno	Noćenja ukupno
TZ Daruvar-Papuk	9 854	48 412
TZ Bilogora Bjelovar	5 573	25 389
TZ Sjeverna Moslavina Garešnica	2 719	6 739
TZ Grubišno Polje	227	774
TZ Čazma	568	1 632
TZ Garić grad	670	1 116
TZ Bjelovarsko bilogorske županije (Ivanska)	35	303
<u>Ukupno</u>	19 646	84 365

Izvor: Samostalna obrada autora prema TZ BBŽ

Najveći udio u ukupnim dolascima i noćenjima Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije ostvaren je na turističkom području Daruvar – Papuk, gdje je u 2021. godini zabilježeno 9 854 dolazaka i 48 412 noćenja, što čini udio od 50% ukupnih dolazaka te 57% noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Na području TZ Bilogora-Bjelovar ostvareno je 5 573 dolazaka te 25 389 noćenja, što čini udio od 28% dolazaka i 31% noćenja. Na području TZ Sjeverna Moslavina ostvareno je 2 719 dolazaka te 6 739 noćenja što čini udio od 14% dolazaka i 8% noćenja. Na području TZ Grada Čazme ostvareno je 568 dolazaka te 1 632 noćenja što čini udio od 3% u dolascima i 2% u noćenjima, zatim slijedi TZ Garić grad gdje je ostvareno 670 dolazaka te 1 116 noćenja s udjelom od 3% u dolascima i 1% u noćenjima te TZ Grada Grubišno Polje gdje je ostvareno 227 dolazaka te 774 noćenja s 1% udjela u dolascima i 1% udjela u noćenjima. Na području općine Ivanska koja nije pokrivena turističkom zajednicom ostvareno je 35 dolazaka i 303 noćenja, što je zanemariv udio manji od 1% u dolascima i manji od 1% u noćenjima.

5. SWOT ANALIZA

SWOT analiza služi za razmatranje snaga (strengths), slabosti (weakness), prilika (opportunities) i prijetnji (threats), te utjecaj vanjske i unutarnje okoline na sami element (poduzeće, turističko područje i sl.)²⁵

²⁵ Markething, <https://www.markething.hr/sto-je-swot-analiza-i-koje-su-smjernice-potrebne-za-izradu/>
(3.9.2022)

<p style="text-align: center;"><u>SNAGE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bogata kulturna i povijesna baština ✓ Povoljan geografski položaj ✓ Senzibilitet prema turizmu ✓ Angažiranost lokalnih dionika ✓ Brojna lovišta, dvije rijeke i brojni stari tokovi ✓ Gostoljubivost i pozitivno ozračje ✓ Poljoprivredna tradicija ✓ Ljepota i raznolikost krajolika ✓ Uspješno provedeni europski projekti ✓ Određena prepoznatljivost ✓ Usmjerenost ka zelenom turizmu ✓ Uspješnost u provedbi različitih komunalnih i infrastrukturnih projekata 	<p style="text-align: center;"><u>SLABOSTI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Negativni prirodni prirast ✓ Depopulacija stanovništva ✓ Nedovoljno razvijeni turistički proizvodi i prateći sadržaji ✓ Loša ugostiteljska i gastro ponuda ✓ Nedovoljna razina korištenja lokalno proizvedene hrane i pića ✓ Nedovoljna svijest lokalne zajednice o načinima turističkog razvoja ✓ Slab imidž i nedovoljna promocija ✓ Nedostatak marketinškog i promocijskog znanja ✓ Nedostatak zabavnih sadržaja za mlađu populaciju
<p style="text-align: center;"><u>PRILIKE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Danji razvoj zelenog turizma ✓ Unaprjeđenje smještaja ✓ Povezivanje poljoprivredne proizvodnje i turističke ponude ✓ Razvoj specifičnih oblika turizma ✓ Poboljšanje prometne povezanosti ✓ Razvoj turizma na OPG-ovima ✓ Povećanje promocije ✓ Razvoj sadržaja za mlade ✓ On-line promocija i direktni marketing 	<p style="text-align: center;"><u>PRIJETNJE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Degradacija okoliša ✓ Pražnjenje područja ✓ Pandemija COVID-19 ✓ Beznačajni gospodarski učinci od turizma ✓ Degradacija najvrjednijih lokaliteta pogodnih za turistički razvoj ✓ Gospodarska stagnacija ✓ Nepoštivanje standarda održivog razvoja i ekologije ✓ Prirodne i druge nepogodne

SWOT

Izradom SWOT analize može se utvrditi kako grad Čazma glavne snage ima u geografskom položaju, odnosno blizini grada Zagreba i emitivnih tržišta, ali i bogatog krajolika kao što je rijeka Česma i obronci Moslavačke gore koji zasigurno pomažu u razvoju zelenog turizma kojemu se teži na prostoru grada. Još jedna od snaga je bogata povijesna i kulturna baština s kojom se povezuju brojne manifestacije na području grada.

Neke od slabosti grada Čazme su nedostatak zabavnih sadržaja za mlađu populaciju kao i depopulacija stanovništva odnosno odlazak stanovništva u velike gradove i inozemstvo u potrazi za boljim standardom života. Još jedna od slabosti je mali broj objekata sa gastro ponudom, ali i bogata gastro kultura Moslavačkog kraja kojoj se pridaje premalo pažnje.

Grad Čazma ima više snaga i prilika nego slabosti i prijetnji. S obzirom na povoljan geografski položaj, prirodne i antropogene resurse i bogatu kulturnu tradiciju grad Čazma uz nadvladavanje svojih slabosti boljom promocijom i marketingom, te boljim iskorištavanjem resursa ima velik potencijal za razvijanje raznih specifičnih oblika turizma.

6. PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA GRADA ČAZME

Zahvaljujući pogodnom geografskom položaju, dobroj prometnoj povezanosti i bogatoj povijesnoj i kulturnoj baštini, grad Čazma ima velik potencijal za daljnji razvoj i napredak turističke djelatnosti.

Obzirom na neposrednu blizinu Moslavačkom gorju, Čazma je omiljena destinacija planinarima, sportašima, rekreativcima i ljubiteljima prirode. Pješačke i biciklističke staze te organizirane planinarske rute samo su dio ponude koje nudi čazmanska strana Gorja. Kako bi se privukao još veći broj turista i upotpunio aktivni boravak u prirodi, od iznimne važnosti je otvorenje smještajnog objekta sa ponudom tradicionalnih moslavačkih jela.

Manifestacije koje se održavaju na području grada Čazme raznolike su i vrlo dobro zamišljene. Održavaju se kontinuirano kroz cijelu godinu te doprinose dolasku domaćih i stranih turista. Poboljšanje se može ostvariti u pogledu bolje promocije i reklamiranja, kao i u proširivanju gastro, ugostiteljskih i drugih ponuda na manifestacijama, što će doprinesti boljoj zainteresiranosti za destinaciju i većoj posjećenosti turista.

Na području grada Čazme postoji 12 smještajnih objekata. Obzirom na razvoj zelenog turizma i želju za promocijom prirode baštine, idealno bi bilo usmjeriti se na gradnju autohtonih smještajnih objekata na osamljenim brežuljcima Moslavačke gore, uređenim u tradicijskom moslavačkom stilu. Osim toga, na području grada Čazme nužno je postojanje smještajnih objekata više kategorije.

Najveći poduhvat u povijesti grada Čazme je projekt „Čazma Natura“, projekt u sklopu kojeg je izgrađen biološki bazen, zelena tržnica, lokaliteti Medjame i Vustje kao i poučno tematska staza „Dolinom Česme“ i drugi sadržaji. „Ovim projektom želi se pridonijeti održivom korištenju prirodne baštine s ciljem stvaranja održivog društveno-gospodarskog razvoja na regionalnoj razini kroz razvoj zelenog turizma Grada Čazme.“²⁶

Na području grada Čazme postoji mogućnost za razvoj specifičnih oblika turizma kao što su lovni i ribolovni turizam, agroturizam. S obzirom na nekoliko državnih ali i privatnih lovišta na prostoru grada Čazme za razvoj lovnog turizma od iznimnog značaja bilo bi ponuditi *all-inclusive* pakete koji uključuju uslugu vodiča, smještaj, prijevoz, objede i osvježenje na terenu, iznajmljivanje oružja i sl. O unaprjeđenju ribolovnog turizma brigu vodi ŠRD „ŠTUKA“

²⁶ ČazmaNatura, <https://cazma-natura.com.hr/o-projektu/> (13.9.2022.)

Čazma koja gospodari velikim djelom rijeke Česme kao i mnogobrojnim jezerima koji su stari tokovi rijeke. S obzirom da se u novije vrijeme sve češće govori o sportskom ribolovu kojeg karakterizira režim ribolova „Ulovi i pusti“, a u Čazmi su uređena tri jezera upravo za tu namjenu. Bogata ribljim fondom, rijeka Česma i pripadajuća jezera privlače sve više ribolovaca iz različitih krajeva Hrvatske.

S obzirom na brojnost OPG-ova na području grada Čazme postoji velika mogućnost za razvoj agroturizma. Uz poticanje i informiranje postojećih OPG-ova postoji velika mogućnost za razvoj ove vrste turizma koja za glavni motiv ima odlazak i boravak čovjeka u seoskom okruženju.

7. ZAKLJUČAK

Grad Čazma nalazi se u Bjelovarko-bilogorskoj županiji, nedaleko glavnog grada Zagreba i županijskog središta – Bjelovara. Na području grada Čazme, koji obuhvaća 36 naselja, prema popisu stanovništva iz 2021. godine živi ukupno 6947 stanovnika što je u odnosu na popis iz 2011. godine 14% manje. Čazma je smještena na obroncima Moslavačke gore, uz tok rijeke Česme što joj daje bogatstvo prirodnim resursima od kojih se ističu uređene planinarske staze te edukativne i poučne staze koje su osnova za razvoj zelenog turizma. Čazmansko područje ima dugu tradiciju i bogatu kulturno-povijesnu baštinu. Od antropogenih resursa izdvajaju se Crkva sv. Marije Magdalene i Srednjovjekovna utvrda, građevine izgrađene još u 13. stoljeću, te Moslavačka tradicijska kuća smještena u Gornjem Mikloušu, uređena u tradicionalnom seoskom stilu čazmanskog kraja. Na području grada registrirano je 12 smještajnih objekata od kojih osam objekata pripada skupini Objekti u domaćinstvu, dva objekta pripadaju skupini Objekti na OPG-u, a preostala dva objekata pripadaju skupini Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – Skupina kampovi)/ Prenočište i Lovački dom. Najviše dolazaka i noćenja u 2021. godini bilježe Objekti u domaćinstvu, čak 74% ukupnih dolazaka i 65% ukupnih noćenja. Najviše inozemnih turista dolazi iz Italije, Austrije, Slovenije, Njemačke te Bosne i Hercegovine. Glavni pokretač razvoj grada je Turistička zajednica grada Čazme koja pripada javnom sektoru koji još uključuje jednu ustanovu predškolskog odgoja, osnovnu školu s pet pripadajućih područnih škola, jednu srednjoškolsku ustanovu, Gradsku knjižnicu te Centar za kulturu u sklopu kojeg je gradski muzej. Najveći broj zaposlenih je u gospodarskom sektoru koji broji ukupno 153 različitih trgovačkih društva, od kojih je najviše registrirano kao D.O.O., njih 90. Na području grada aktivno je 128 obrta te 20 registriranih OPG-ova. Civilni sektor uključuje raznolike udruge i zajednice, od kojih su najbrojnije sportske udruge. Rezimirajući SWOT analizu može se zaključiti kako grad Čazma uz sve slabosti i prijetnje ipak ima više snaga i prilika. Kao glavne prilike u svrhu turističkog razvoja valja istaknuti kvalitetu prirodnih resursa, kako onih iskorištenih tako i onih ne iskorištenih koji nude veliki potencijal za unapređenje ponude i razvoj specifičnih oblika turizma. K tome svakako treba pridodati niski stupanj zagađenja s kojim dolazi mogućnost intenzivnije proizvodnje zdrave hrane. Uz raspoloživost brojnih turističkih lokaliteta postoji mogućnost za stvaranje ponude kroz razvoj tematizirane ugostiteljske ponude. Važno je spomenuti i novoizgrađeni Bio bazen jedinstveni tog tipa u Hrvatskoj koji će zasigurno u budućnosti pomoći u razvijanju zelenog turizma na prostoru grada Čazme. S druge strane kao najveća slabost koju bi trebalo neutralizirati je nedostatak ne samo kvalitetnih smještajnih objekata, već i gastronomske ponude. Veliko

ograničenje predstavlja negativni prirodni prirast kao i sve više odlazaka stanovništva u velike gradove i inozemstvo u potrazi za kvalitetnijim životom, uz bolju ponudu sadržaja za mlade i poticanje mladih na poduzetništvo ovaj trend bi se mogao usporiti. Turistički potencijal grada Čazme je velik zbog spoja prirode, kulture, baštine, povijesti, manifestacija i novo izgrađenih resursa u jednu cjelinu unutar koje se svi segmenti međusobno upotpunjuju i povezuju. Daljnjim inovacijama i ulaganjem u turističku djelatnost grad Čazma ima perspektivu da bude prepoznat kao jedna od omiljenih destinacija u kontinentalnoj Hrvatskoj.

POPIS LITERATURE

Stručna literatura

1. Horvat A.: Pogled na značenje Čazme i čazmanskog kraja u minulim vijekovima – tekst u monografiji: Pandurić J., Škrabe N.: Čazma u prošlom mileniju, Disput, Zagreb, 2001.
2. Rakocija M., Završni rad, Perspektive razvoja turizma u Baškoj na otoku Krku, Veleučilište u Karlovcu, 2020.
3. Registar poslovnih subjekata, Registar udruga RH, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, registar udruga, 2020.

Internetske stranice

1. Agroklub, <https://www.agroklub.com/sajmovi-dogadjanja/sajam-bez-plastike-6-eko-sajam-u-cazmi/53907/> (21.8.2022.)
2. Booking.com, <https://www.booking.com/hotel/hr/apartman-hubertus-5.hr.html> (30.8.2022.)
3. ČazmaNatura, <https://cazma-natura.com.hr/> (15.8.2022.)
4. ČazmaNatur, <https://cazma-natura.com.hr/o-projektu/> (13.9.2022.)
5. Dječji vrtić Pčelica Čazma, <https://vrtic-pcelica-cazma.hr/> (1.9.2022.)
6. DZS, <https://podaci.dzs.hr/media/syjnewxe/zaposleni-pregled-po-zupanijama.xlsx> (29.8.2022.)
7. DZS, <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> (28.8.2022.)
8. EUROKONZALTING, <https://eurokonzalting.com/index.php/component/spsimpleportfolio/item/11-aenean-ipsium-facilisis> (1.9.2022.)
9. Grad Čazma, <http://www.cazma.hr/turizam/vinokap/> (21.8.2022)
10. Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/sport/supermaraton/> (21.8.2022)
11. Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/47-zapovijed-pod-lipom/> (21.8.2022)
12. Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/jos-jedan-projekt-u-sklopu-cazma-nature-ali-onaj-završen-i-otvoren-za-posjetitelje-su-medjame/> (15.8.2022.)
13. Grad Čazma, <https://www.cazma.hr/vijesti/završena-gradnja-poučno-tematske-staze-dolina-cesme/> (15.8. 2022.)
14. Gradska knjižnica Slavko Kolar Čazma, <https://www.gradska-knjiznica-cazma.hr/index.php/o-knjiznici?showall=&start=7> (1.9.2022.)

15. Gradski muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/o-muzeju#o-muzeju> (1.9.2022.)
16. Kuća za odmor Sovari, <https://kuca-za-odmor-sovari.com/> (30.8.2022.)
17. Markething, <https://www.markething.hr/sto-je-swot-analiza-i-koje-su-smjernice-potrebne-za-izradu/> (3.9.2022)
18. MojPortal, <https://www.mojportal.hr/sport/foto-pogledajte-kako-izgleda-nova-poucno-tematska-staza-dolina-cesme-duga-125-kilometara/> (15.8.2022)
19. Moslavačka gora, <https://sites.google.com/site/moslavackagora/ruteroutes?authuser=0> (15.8.2022.)
20. Moslavačka gora, <https://sites.google.com/site/moslavackagora/ruteroutes?authuser=0> (15.8. 2022.)
21. Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/kulturna-bastina/materijalna-nepokretna-bastina> (14.8.2022)
22. Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/kulturna-bastina/nematerijalna-bastina/zapovijed-pod-lipom> (21.8.2022)
23. Muzej Čazma, <https://www.muzejcazma.eu/postav/moslavacka-tradicijska-kuca-u-gornjem-miklousu> (15.8.2022)
24. OŠ Čazma, [Osnovna škola Čazma - Područne škole \(skole.hr\)](https://www.oskazma.hr/) (1.9.2022.)
25. Poslovna Hrvatska, <https://www.poslovna.hr/home.aspx> (2.9.2022.)
26. Potral Zvono, <https://www.zvono.eu/kako-je-cazma-dobila-danasnje-ime-277> (14.8.2022)
27. Seoski turizam Pirak, <https://www.seoskiturizampirak.hr/> (30.8.2022.)
28. Tportal, <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/foto-u-cazmi-se-otvara-prvi-javni-bioloski-bazen-foto-20220704/slika-5cc7cdacd927b40cfa21e1e4e45810c1> (3.9.2022.)
29. Tripadvisor, https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g1203153-d15845336-Reviews-Salaj_Land-Cazma_Bjelovar_Bilogora_County_Central_Croatia.html (21.8.2022)
30. Turističke priče, <https://www.turistickeprice.hr/prvi-bioloski-bazen-u-hrvatskoj-uskoro-u-cazmi/> (15.8.2022)
31. TZ Čazma, <https://www.tz-cazma.hr/> (14.8.2022)
32. TZBBŽ, <http://www.tzbbz.hr/dogadanja-bbz/bjelovar/od-kaptola-do-kaptola-2019.-44.-medunarodni-atletski-supermaraton> (21.8.2022)
33. TZBBŽ, <http://www.tzbbz.hr/ostalo/bjelovar/kavana-ana> (30.8.2022.)

34. TZBBŽ,
(30.8.2022.)

<http://www.tzbbz.hr/privatni-smjestaj/bjelovar/sobe-ivanka-petrli>

Ostali izvori

1. Informativna ploča TZ Čazma, Srednjovjekovna utvrda (15.8.2022.)

POPIS TABLICA I ILUSTRACIJA

Tablica 1. Broj stanovnika prema spolu	2
Tablica 2. Smještajni objekti u gradu Čazmi	18
Tablica 3. Usporedba dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista	20
Tablica 4. Broj dolazaka i noćenja po vrsti smještajnog objekta u 2019.,2020. i 2021. godini	21
Tablica 5. Trgovačka društva u gradu Čazmi	25
Tablica 6. Obrtnici i samostalni djelatnici u gradu Čazmi	26
Tablica 7. Udruge u gradu Čazmi i opis djelovanja udruga	27
Tablica 8. Dolasci i noćenja stranih i domaćih turista na području TZ BBŽ 2020. godine	28
Tablica 9. Dolasci i noćenja stranih i domaćih turista na području TZ BBŽ 2021. godine	28
Tablica 10. Dolasci i noćenja turista po Turističkim zajednicama 2021. godine	30
Slika 1. Kamene kugle	5
Slika 2. Pješačke staze	6
Slika 3. ŠRC "Vustje"	7
Slika 4. Poučno-tematska staza Dolina Česme	7
Slika 5. Lokalitet "Medjame"	8
Slika 6. Crkva Sv. Marije Magdalene	9
Slika 7. Srednjovjekovna utvrda	11
Slika 8. Moslavačka tradicijska kuća u Gornjem Mikloušu	12
Slika 9. Bio park Čazma	13
Slika 10. Božićna priča obitelji Salaj	14
Slika 11. Raspored održavanja manifestacije "OD KAPTOLA DO KAPTOLA"	15
Slika 12. Raspis održavanja manifestacije "Zapovijed pod lipom "	16
Slika 13. Raspis održavanja manifestacije "Eko sajam"	17
Grafikon 1. Ukupan broj zaposlenih u pravnim osobama za 2020.godinu	3
Grafikon 2. Zemlje s najvećim brojem dolazaka u gradu Čazmi za 2021. Godinu	22
Grafikon 3. Udio zemalja po broju noćenja u gradu Čazmi za 2021. Godinu	23
Grafikon 4. Turistički promet po stranim državama u 2021. godini na području BBŽ	29

